

Nr 159.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inköp av tomter för postverkets räkning i Västerås; given Stockholms slott den 2 mars 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Fritiof Domö.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Domö.

I skrivelse den 20 februari 1945 har *generalpoststyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel till inköp av tomter i Västerås för att därå sedermera låta uppföra en posthusbyggnad.

Beträffande de nuvarande lokalförhållandena för postverket i Västerås anför styrelsen till en början.

Postkontoret i Västerås (klass 1 A), som år 1911 inflyttade i telegrafverkets nyuppförda fastighet därstädes, erhöi år 1926 för sin kassaexpedition lokalutvidgning genom tillbyggnad av telegrafhuset. I samband härmed anordnades även garageutrymmen i källaren för postkontorets motorfordon. Sedan det visat sig, att jämväl utrymmena för brevbärarexpeditionen samt för ankommande och avgående poster på grund av poströrelsens utveckling blivit otillräckliga, anvisade 1939 års riksdag medel för uppförande av ytterligare en tillbyggnad till telegrafhuset. Genom denna tillbyggnad, som färdigställdes år 1940, ökades postkontorets lokaler med 112 m² (för brevbärarexpeditionen) jämte kapp- och toalettrum samt visst arkivutrymme. Genom ökningen kom brevbärarexpeditionen att omfatta sammanlagt cirka 185 m² mot tidigare allenast 76.

Lokalerna för postkontoret i Västerås hava sålunda, framhåller styrelsen, vid två tillfällen utökats under den tid av 33 år som postkontoret varit inrymt i telegrafverkets fastighet. Vid båda tillfällena har ökningen av lokalerna varit nödvändig på grund av posttrafikens stegring. Efter den sista tillbyggnaden har emellertid poströrelsen fortsatt att ökas i oförminskad takt, varför kontorets lokaler åter kommit att bli otillräckliga. Särskilt gäller detta kassaexpeditionen och allmänhetens avdelning, vilka icke kunnat utvidgas sedan år 1926. På grund av denna livliga utveckling äro lokalerna numera otillräckliga och mindre ändamålsenliga.

Till belysande av trafikstegringen har styrelsen lämnat följande uppgifter, utvisande rörelsens omfattning åren 1926, 1939 och 1943.

	1926	1939	1943	Ökning i %	
				1926—43	1939—43
Hela antalet <i>avgångna</i> försändelser	4 714 579	7 415 946	10 274 584	117·9	38·5
<i>Därav</i> rekommenderade försändelser	54 640	58 819	130 821	139·4	122·4
vanliga paket	46 671	56 580	93 035	99·3	64·4
postanvisningar och inbetalningskort	159 824	197 243	267 822	67·6	35·8
Hela antalet <i>ankomna</i> försändelser		6 236 530	8 672 564		39·1
<i>Därav</i> rekommenderade försändelser	57 240	72 006	119 196	108·2	65·5
vanliga paket	27 364	61 922	99 879	265·0	61·3
postanvisningar och utbetalningskort	90 951	91 333	168 223	85·0	84·2
Omsättningar i postsparbanksrörelsen	ca 8 000	52 832	81 564	ca 900	54·4
Folkpensionsutbetalningar.	5 280	18 896	22 340	323·1	18·2
Postkontorets inkomster ..	444 878	617 094	978 721	120·0	58·6

Beträffande bristerna i de nuvarande postkontorslokalerna anför styrelsen huvudsakligen följande.

Allmänhetens avdelning omfattar 60 m², vilket är för litet med hänsyn till den nuvarande besöksfrekvensen. Golvytan kan icke effektivt utnyttjas på grund av den utformning, som lokalen erhöi vid ombyggnaden år 1926. Postboxanläggningen omfattar 84 boxar, vilka samtliga äro uthyrda. Någon möjlighet att utöka detta antal finnes icke med nuvarande lokaldisposition.

Kassaexpeditionen är sedan år 1926 uppdelad på två avdelningar — en å vardera sidan av allmänhetens avdelning — utan direkt förbindelse med varandra. Plats finnes för endast 7 kassar, vilket, särskilt vid högtrafik, är otillräckligt. I kassaexpeditionen äro placerade — förutom kassatjänstemännen och vaktföreståndarna — såväl personalkontrollören som överpostexpeditören, för vilka särskilda tjänsterum icke kunnat anordnas.

Till kassaexpeditionen äro vidare förlagda sortering och inslagning av avgående korsbandspost och paketpost samt uppäckning och kollationering av ankommande paketpost. Utrymmet för postens behandling och tjänstemännens nödvändiga rörelser är så ringa, att det icke är möjligt att rationellt organisera och utföra postarbetet. Lokalförhållandena medgiva icke heller det skydd för kassorna, som ur flera synpunkter vore angeläget. Den stora paketposten kan endast med största svårighet behandlas med tillräcklig säkerhet och snabbhet.

Expeditionen för ankommande och avgående poster omfattar en golvyta av sammanlagt 113 m². Häri ingå utrymmena för tidningsexpeditionen samt för värdepостexpeditionen, vilka äro inrymda i särskilda avbalkningar; för båda gäller, att den växande posttrafiken medfört, att utrymmena blivit otillräckliga och att plats icke kan beredas för erforderliga sorteringsfack och förvaringsskåp. Själva sorteringslokalen upptager en golvyta om ca 90 m². På grund av lokalens utformning med 7 dörrar och trappuppgångar samt 5 fönster kan utrymmet icke disponeras på önskvärt sätt. Lokalen är för närvarande i stort sett tillräcklig vid trafik av normal omfattning; några utvecklingsmöjligheter finnas icke.

Brevbärarexpeditionen, som omfattar ca 185 m² och även inrymmer för-sorteringsavdelningen, är till större delen belägen i den år 1940 uppförda tillbyggnaden. Utrymmet, där vissa tider omkring 50 personer äro samtidigt sysselsatta, är för närvarande tillräckligt för en trafik av normal omfattning. På grund av stadens tillväxt — invånarantalet utgjorde år 1926 29 059 och år 1943 42 707 — har det emellertid blivit nödvändigt att efter hand utöka brevbararstyrkan. Av tillgängliga uppgifter att döma synes tillväxten komma att fortfara. Sålunda har det uppgivits, att behovet av nya bostäder i Västerås för år 1945 beräknats till omkring 1 000. Genom tillkomsten av större bostadshus även i ytterområdena blir det nödvändigt för tillgodoseende av allmänhetens berättigade krav att, så snart ske kan, utbyta nu förekommande lådbrevbärning mot lokalbrevbärning, vilket medför en oundviklig ökning av brevbararpersonalen. Det torde sålunda nu kunna förutsägas, att en rymligare brevbararexpedition i Västerås kommer att bliva erforderlig inom kort.

Övriga tjänstelokaler för postkontoret (för skatteavdelning och elevundersökning) äro förlagda till källarvåningen i utrymmen, som tidigare delvis utdömts av hälsovårdsnämnden och som äro olämpliga och hälsovådliga för personalen att vistas i även för kortare tidsperioder.

De sanitära anordningarna för kassa- och expeditionspersonalen äro ålderdomliga och otillräckliga.

Av det anförda syntes framgå, fortsätter styrelsen, att lokalerna för postkontoret i Västerås icke längre vore tillräckliga för sitt ändamål.

För att söka något lätta på de rådande lokalsvårigheterna hade styrelsen under åren 1943 och 1944 inrättat ytterligare tre postanstalter inom staden, nämligen en postexpedition och två poststationer. Dessa postanstalter, som vore mera periferiskt belägna i staden i områden av utpräglad bostadskaraktär, hade väl i någon mindre mån verkat avlastande på trafiken vid postkontoret, men detta gällde nästan enbart kassaexpeditionen. All till Väs-

terås ankommande post måste fortfarande ingå till postkontoret; på motsvarande sätt måste den avgående posten sorteras och expedieras genom postkontorets försorg.

Då det icke längre vore möjligt att genom ytterligare omdisposition eller utökning av postkontorets nuvarande lokaler i telegrafverkets fastighet åstadkomma bättre förhållanden för allmänhet och personal vid postkontoret och då någon lämplig lokal för ändamålet icke heller funnes att hyra, syntes den enda möjligheten att erhålla en tillfredsställande lösning av lokalfrågan vara, att postverket förvärvade en tomt och därpå uppförde en byggnad för postkontorets behov.

Efter i ärendet förda förhandlingar har styrelsen träffat ett på statsmakternas prövning beroende avtal om inköp för postverkets räkning för en köpeskillning av 345 000 kronor av tomterna nr 4, 5, 6 och 7 samt del av nr 8 i kvarteret Kol. Tomterna hava en areal av tillhoppa 2 660,8 kvadratmeter, och köpeskillingen motsvarar sålunda ett kvadratmeterpris av 129 kronor 66 öre, vilket pris styrelsen anser godtagbart. Avtalet, som i avskrift fogats vid styrelsens skrivelse, är beroende på statsmakternas godkännande före den 1 juli 1945. Enligt kontraktets bestämmelser skall postverket tillträda fastigheterna den 1 oktober 1945.

Beträffande de närmare omständigheterna vid ingåendet av det ifrågavarande köpeavtalet anför styrelsen i huvudsak följande.

Generalpoststyrelsen har icke varit i tillfälle att träffa köpeavtal med ägarna till ifrågavarande fastigheter, vilka under sistförflutna månader varit till salu. I stället ha fastigheterna — efter samråd med generalpoststyrelsen — inköpts av ingenjören Anders Diös i Uppsala. Denne är nu beredd att i sin tur till postverket försälja fastigheterna i fråga på helt oförändrade villkor. Härvid skulle Diös allenast erhålla gottgörelse med räntan på de handpenningsbelopp, han för köpekontrakten fått erlagga, samt med ett belopp av 1 000 kronor, utgörande de direkta omkostnaderna för Diös i samband med transaktionen.

I den för tomtområdet avtalade köpeskillingen, 345 000 kronor, ingår ett belopp, beräknat till högst 36 000 kronor, som utgör ersättning för den eventuella krigskonjunkturskatt och den skatt på realisationsvinst, som på grund av fastighetens försäljning till Diös kan komma att utkrävas av fastighetens förre ägare. Köpeskillingen skall emellertid minskas med det belopp, varmed nämnda skatter understiga 36 000 kronor. Enligt hittills föreliggande beräkningar kommer skattebeloppet sannolikt att uppgå till omkring 21 600 kronor, men fullt säker uppgift härom kan ännu icke meddelas.

Styrelsen upplyser, att tomtområdet i fråga är beläget utefter Snickaregatan mellan Kopparbergsvägen och Sturegatan. Tomternas läge i stadens centrum är, framhåller styrelsen, synnerligen förmånligt för postverket. Ut efter Kopparbergsvägen, som är en av stadens huvudgator, skulle tillräcklig mark kunna disponeras för huvudentrén till ett blivande postkontor.

Styrelsen har i ärendet samrått med byggnadsstyrelsen, som framhållit, att byggnadsstyrelsen visserligen funne tomtpriiset högt men att styrelsen med hänsyn till svårigheten för postverket att erhålla en för uppförande av en posthusbyggnad lämpligt belägen plats icke ville motsätta sig tomtförväret.

För täckande av köpesumman hemställer generalpoststyrelsen om anvisande av ett investeringsanslag för budgetåret 1945/46 av 345 000 kronor. Det belopp, varmed styrelsen enligt köpekontraktet utfäst sig att gottgöra säljaren för omkostnaderna i samband med transaktionen — dessa kostnader hava beräknats till högst 2 500 kronor — förklarar styrelsen sig hava för avsikt att gälda av driftmedel.

Vid bifall till framställningen om tomtförvärvet förklarar styrelsen sig hava för avsikt att inom en nära framtid inkomma med förslag om uppförande å sagda tomtområde av en posthusbyggnad.

Av generalpoststyrelsens redogörelse torde framgå, att postkontorslokaler-Departements-
chejen.na i Västerås icke längre äro tillräckliga för sitt ändamål. Anordnande av nya lokaler genom en tillbyggnad till det hus, vari postkontoret nu är inrymt, anses icke lämpligen kunna ske. Postkontorslokalerna hava redan två gånger tillbyggt, och det skulle möta svårigheter att genom ytterligare tillbyggnad ernå en ändamålsenlig och praktisk planlösning. På grund härav och då lämplig förhyrningsmöjlighet saknas, föreslår generalpoststyrelsen, att tomtmark förvärvas för uppförande därå senare av en byggnad för postverkets räkning. Efter förda förhandlingar har styrelsen träffat ett under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande före den 1 juli 1945 gällande kontrakt om förvärv av tomterna nr 4, 5, 6 och 7 samt del av nr 8 i kvarteret Kol för en köpeskilling av 345 000 kronor.

För egen del anser jag mig böra biträda generalpoststyrelsens mening att en lösning av postkontorets lokalfråga bör ske genom tomtförvärv och uppförande av en nybyggnad. Det avtalade priset för tomterna, motsvarande ca 130 kronor per kvadratmeter, har jag med hänsyn till vad styrelsen anfört funnit böra godtagas. Jag tillstyrker, att det för inköp av tomterna erforderliga beloppet, 345 000 kronor, äskas för nästa budgetår.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av tomter för postverkets räkning i Västerås*
å kapitalbudgeten under Statens affärsverks-
fonder, Postverket, för budgetåret 1945/46
anvisa ett investeringsanslag av kronor 345 000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.

Köpekontrakt.

Emellan Kungl. Generalpoststyrelsen, här nedan kallad köparen, samt ingenjör Anders Diös, Uppsala, här nedan kallad säljaren, är följande köpeavtal träffat.

Säljaren upplåter och försäljer härmed till köparen mot en överenskommen köpeskillning av trehundrafyrtiofemtusen (345 000) kronor eller det lägre belopp, som framgår av punkt 7 A här nedan samt på övriga här nedan stadgade villkor fastigheterna nr 4, 5, 6 och 7 i kvarteret Kol i Västerås ävensom den del av fastigheten nr 8 i samma kvarter, vilken är belägen söder om en linje, dragen vinkelrätt från Sturegatan från en punkt 5 meter söder om Baptistkyrkans nuvarande södra gavel och 23 meter från Snickaregatan.

1) Fastigheterna säljas i befintligt skick att av köparen tillträdas den 1 oktober 1945.

2) Det åligger köparen att å tillträdesdagen teckna personligt betalningsansvar, med friskrivande av säljaren, å samtliga fastigheterna besvärande penninginteckningar. Av köpeskillningen erlägges den 2 juli 1945 kontant femtiotretusen (53 000) kronor och å tillträdesdagen kontant tvåhundrafemtiosextusen (256 000) kronor efter avdrag av de belopp, för vilka inteckningarna äro belånade, jämte å till tillträdesdagen upplupen ränta. Återstående delen av köpeskillningen erlägges, så snart de skatter, vilka enligt punkt 7 A nedan ingå i köpeskillningen för fastigheten Kol nr 4, med säkerhet kunna till beloppet beräknas.

3) Så snart köpeskillningen i sin helhet erlagts, skall säljaren till köparen överlämna köpebrev och alla övriga för lagfarts vinnande erforderliga handlingar, fastigheterna berörande ritningar, kartor, försäkringsbrev och hyreskontrakt ävensom övriga i säljarens ägo befintliga handlingar angående fastigheterna.

4) Köparen ensam vidkännes alla med lagfarten å detta fång förenade kostnader, ävensom de lagfartskostnader som kunna komma att påföras säljaren för hans förvärv av fastigheterna.

5) Skatter, räntor och onera av vad slag de vara må, som utgå för de försålda fastigheterna och belöpa sig på tiden före tillträdet, skola betalas av säljaren men för tiden därefter av köparen.

6) Skulle eldsolycka övergå fastighet före tillträdesdagen, står köpet ändock fast och äger köparen rätt uppbära brandskadeersättningen, sedan köpeskillningen är fullgjord.

7) Beträffande vissa av de försålda fastigheterna skola följande särskilda villkor gälla.

A. Fastigheten Kol nr 4.

I köpeskillningen ingår ersättning, beräknad till trettiofemtusen (36 000) kronor, för såväl eventuell krigskonjunkturskatt som den skatt på realisationsvinst, som kan komma att utkrävas av fastighetens förre ägare, herr Edvin Wikström, på grund av fastighetens försäljning till Diös. Skulle det sammanlagda beloppet av ifrågavarande skatter icke uppgå till 36 000 kronor, skall köpeskillningen minska med det belopp, varmed skatternas sammanlagda belopp understiger 36 000 kronor.

Wikström skall äga att under tiden 1 oktober 1945—1 oktober 1946 disponera de av honom själv nu nyttjade lokalerna i fastigheten ävensom uppbära

och tillgodogöra sig hyresintäkterna för fastigheten i övrigt mot att säljaren till köparen betalar en hyra i förskott av tvåtusenfemhundra (2 500) kronor.

B. Fastigheten Kol nr 5.

Alla inventarier och maskiner, ångpannor och ledningar samt värmepanna, som tillhöra den i fastigheten nu inrymda tvättinrättningen, undantagas från köpet. Nuvarande innehavaren av tvättinrättningen medges förhandsrätt att förhyra de hittills begagnade lokalerna, tills dess att postverket behöver taga fastigheten i anspråk för rivning.

C. Fastigheten Kol nr 7.

Förutvarande ägaren till fastigheten, fru Augusta Karlsson, erhåller rätt att — därest fastigheten icke skulle komma att tagas i anspråk för rivning före den 1 januari 1947 — hyresfritt kvarbo i fastigheten till sagda datum.

D. Fastigheten Kol nr 8.

Nuvarande ägaren av tomterna nr 8 och 9 i kvarteret Kol, Sällskapet Upplysningens Befrämjare, ävensom eventuellt blivande ägare av den efter detta köp kvarvarande, norra delen av tomten nr 8 och hela tomten nr 9 erhåller genom detta kontrakt rätt att å den nu försålda delen av tomten nr 8 för all framtid för utfartsväg nyttja en 3 meter bred markkremsa utmed norra gränsen av området i fråga, ävensom att utan köparens vidare hörande inteckna detta servitutsavtal. Till förmån för nuvarande och blivande bebyggelse å kvarvarande del av tomten nr 8 förbinder sig köparen att ej uppföra någon byggnad på den inköpta tomtdelen på mindre avstånd än fem meter från den nu köpta tomtdelens norra gräns och fyra meter från tomtgränsen mot Sturegatan, och får detta servitutsavtal utan vidare hörande av nuvarande eller framtida ägare av försålda tomtdelen intecknas uti den nya tomt, vari den försålda tomtdelen kommer att ingå.

Köparen förbinder sig att inom fem år från tillträdesdagen hava rivit den å tomten nr 8 befintliga byggnaden, under förutsättning att laga hinder ej möter, och erhåller köparen rätt att, intill dess ifrågavarande byggnad rivits, för i densamma boende få disponera de å tomten nr 9 varande uthusen. Vid rivningen av byggnaden å tomten nr 8 skall entréporten överlämnas till Sällskapet Upplysningens Befrämjare.

Köparen förbinder sig att ej i den blivande fastigheten inrymma biograf, ungdomsgård, teater eller eljest något som kan verka störande eller anstötligt för den verksamhet, som bedrivs i Baptistkyrkan. Lastbilstrafik med inkörning från Sturegatan får ej annat än i undantagsfall förekomma.

8. Köparen skall den 2 juli 1945 till säljaren utgiva ersättning, dels med beloppet av de räntor, beräknade efter högst $4\frac{1}{2}$ %, som säljaren visar sig ha för sitt fång av fastigheterna fått vidkännas för erlagda handpenningar, dels ock med ett belopp av ettusen (1 000) kronor, utgörande säljarens övriga omkostnader i samband med fastigheternas förvärv och deras försäljning till köparen.

9. Av detta kontrakt, som är å postverkets sida bindande endast under förutsättning av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande före den 1 juli 1945, äro två lika lydande exemplar upprättade och utväxlade.

Stockholm den 20 februari 1945.

Uppsala den 19 februari 1945.

KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSEN:

Anders Diös.

Anders Örne.

Bevittnas:

Nils-Fride Antoni.

A. Frimanson.

I. Wahrolén.